

L'any passat es va convertir en el primer científic guardonat amb la Medalla d'Or de la Generalitat

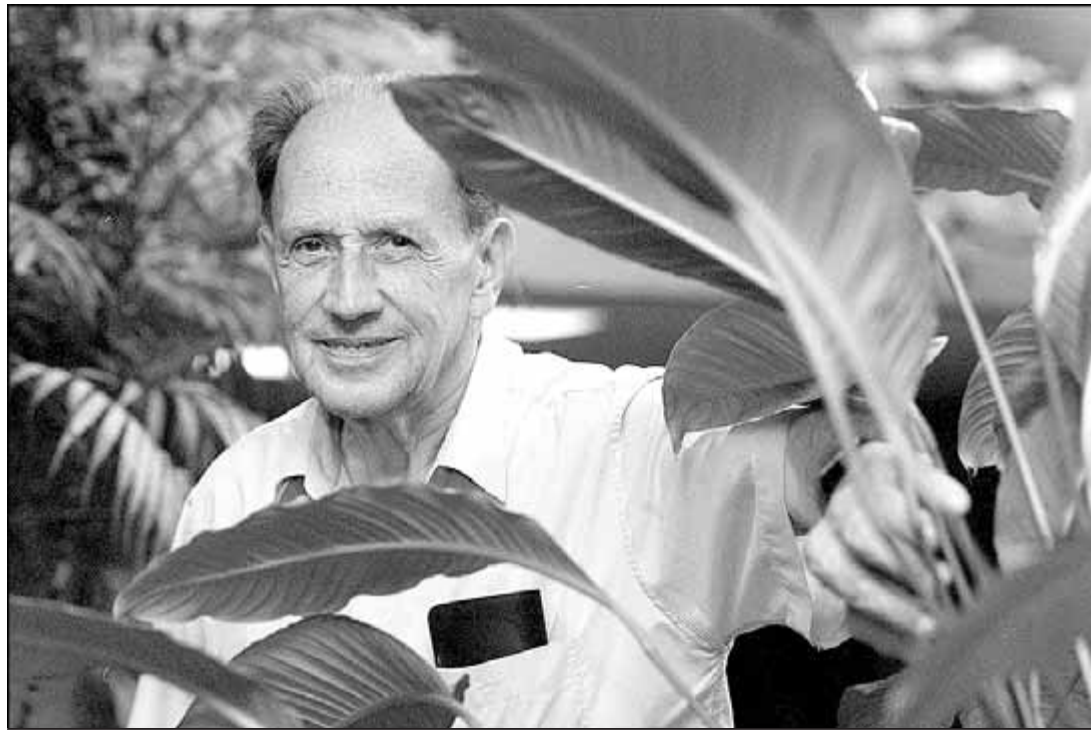
Mor l'ecòleg Ramon Margalef

El naturalista, de 85 anys, gaudia de reconeixement internacional per les seves aportacions teòriques

Redacció
BARCELONA

L'ecòleg català Ramon Margalef va morir ahir a la matinada quan només feia una setmana que havia fet els 85 anys. Margalef va néixer a Barcelona l'any 1919, estava casat i era pare de quatre fills. Va ser el primer catedràtic d'Ecologia de l'Estat espanyol, el 1967, i va destacar per les seves brillants aportacions en els terrenys de la limnologia (estudi dels llacs i de les aigües continentals), l'oceanografia biològica i l'ecologia teòrica. La seva intensa carrera el va fer mereixedor, entre molts altres reconeixements nacionals i internacionals, de la Medalla d'Or de la Generalitat, que va rebre l'any passat, i es convertir en el primer científic guardonat amb aquesta distinció.

De jove, Margalef va compaginar la feina en una companyia d'assegurances amb treballs de recerca dels ecosistemes aquàtics ibèrics a l'Institut Botànic de Barcelona. La qualitat dels seus estudis li va valer una beca, gràcies a la qual, en un parell d'anys, va poder cur-

El científic Ramon Margalef, en una imatge d'arxiu presa l'any 1997

sar tota la carrera de Ciències Naturals. Es va doctorar l'any 1951 i va accedir com a investigador a l'Institut d'Investigacions Pesqueres (més endavant Institut de Ciències del Mar del

CSIC), del qual va esdevenir director. Més tard es va incorporar a la Universitat de Barcelona, on va constituir el departament d'Ecologia. Del 1967 al 1986 va ser catedràtic d'aquesta

disciplina i professor emèrit fins al 1992. Des de la universitat, Margalef va contribuir a formar una generació d'ecòlegs, com Ramon Folch, Narcís Prat, Jaume Terradas o Joando-

mènc Ros, i va dirigir 36 tesis doctorals entre 1971 i 1990.

Va dedicar sis dècades de vida activa a la recerca científica. L'article que va publicar el 1957, sota el títol *La teoria de la informació en ecologia*, a les Memòries de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, va ser un punt d'inflexió en la seva carrera i el va projectar cap a l'escenari internacional. En aquest text proposava l'aplicació de mètodes de la teoria de la informació en l'estudi de la diversitat d'un ecosistema. L'any següent va ser traduït a la revista *General Systems*. Margalef va ser un dels primers científics a dotar l'ecologia d'un marc de referència teòric.

Va publicar prop de 400 treballs, entre llibres i articles. Cal destacar els excel·lents manuals universitaris *Ecologia* (1974), *Limnologia* (1983), *La biosfera, entre la termodinàmica i el juego* (1980) i *Teoría de los sistemas ecológicos* (1991). Però Margalef va ser també autor i editor de nombroses monografies, com *Introducción al estudio del plancton marino* (1950), i de llibres adreçats al gran públic, com *L'Ecologia* (1985) i *Planeta azul, planeta verde* (1992). Va ser reconegut amb nombroses distincions: la medalla Prince Albert (París, 1972), el premi Huntsman (Canadà, 1980), el premi Santiago Ramón y Cajal (Madrid, 1984), el premi Alexander von Humboldt (Alemanya, 1990), la Medalla d'Or del CSIC (2002), etc.

IN MEMORIAM

El professor Ramon Margalef va morir diumenge a la matinada; encara no feia una setmana que havia fet els 85 anys, i fins fa un mes encara passava pel departament d'Ecologia de la Universitat de Barcelona; precisament el darrer dia hi féu una presentació en les sessions de comunicació científica i debat que hi fem cada dimecres, i que ell promogué fa un quart de segle.

Margalef fou un dels científics més notables d'aquest país, i la seva contribució fou immensa en àmbits de la ciència que abasten des de la limnologia i l'oceanografia biològica fins a l'ecologia teòrica. Fa menys d'un any li fou concedida la Medalla d'Or de la Generalitat pels seus mèrits. Margalef havia rebut ja la Medalla Narcís Monturiol (1983) i la Creu de Sant Jordi (1997), que són només algunes de les distincions internacionals i premis que obtingué al llarg de la seva vida.

En ciència, assolir els guardons internacionals que va rebre està reservat a molt poques persones, i que el reconeixement s'estenguí al llarg de mig segle és extraordinari. I és que Margalef, que durant sis dècades es dedicà activament a la recerca científica, començà a ser conegut inter-

En la mort d'un gran naturalista

JOANDOMÈNEC ROS

Catedràtic d'Ecologia de la UB i membre de l'IEC

nacionalment a partir de l'article *La teoria de la informació en ecologia* (1957), en el qual proposava l'aplicació de la teoria de la informació a l'estudi de la diversitat d'espècies d'un ecosistema.

Tan interessant i trencador va ser l'article, publicat en les *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, que fou traduït a l'anglès a la revista *General Systems* (1958). Ensenys a l'article *On certain unifying principles in ecology* (1963) i, sobretot, al llibret *Perspectives in Ecological Theory* (1968; traduïts a diverses llengües), aquests textos oferien al món una nova i atractiva manera d'entendre l'ecologia, ciència que es trobava encara mancada d'un marc de referència teòric i d'un corpus de paradigmes testables equiparable al d'altres ciències de la naturalesa. Aquesta aproximació teòrica, caracteritzada per un enfocament holístic i integrador, es basava, però, en el coneixement profund dels ecosistemes aquàtics, que

Margalef estudià, primer a Espanya i després per gairebé tot el món, des de la dècada de 1940.

Des de l'aparició de les seves primeres publicacions de teoria ecològica fins al darrer dels seus llibres, l'aportació d'aquest naturalista i ecòleg a la comprensió del funcionament de la biosfera ha estat immensa, i reconeguda internacionalment; així, la National Science Foundation declarava el 1998 que els treballs de Margalef sobre dinàmica del fitoplàncton marí dels anys seixanta i setanta s'havien anticipat en diverses dècades, i van marcar el futur camí a seguir en la recerca biològica. De pocs científics, traspasats o vius, s'ha pogut dir que halgin contribuït tant, alhora, al desenvolupament pràctic i teòric d'una ciència com féu el professor Margalef.

La seva producció científica, es mesuri com es mesuri, fou ingent. Així, el nombre d'articles científics publicats voreja els quatre-cents; malgrat que

no tots han aparegut en revistes de l'SCI, durant molts anys Margalef va ser l'investigador espanyol més citat; compartia amb Ramón y Cajal i Ochoa el fet de ser un dels tres científics espanyols més rellevants en les ciències de la vida, d'un total de 95 investigadors de tot el món. Com a professor i investigador, a la UB i a l'IIP, però també en altres centres d'arreu del món, va formar centenars d'ecòlegs, limnòlegs i oceanògrafs a les aules, els laboratoris, el camp i el mar; una quarantena de tesis doctorals dirigides entre 1971 i 2001 no fan justícia a la seva generositat, entusiasme i delicadesa a l'hora d'aconsejar, suggerir i insinuar a dotzenes d'investigadors joves

maneres diferents d'abordar vells problemes o d'estudiar àrees verges de la ciència. El Margalef científic i professor universitari ha difós uns ensenyaments i una manera de treballar que han deixat empremta en un bon nombre d'investigadors, joves i no tant, que al llarg de mig segle hem gaudit del seu mestratge.

Però si Margalef va excel·lir en els camps de la limnologia, l'ecologia marina i l'ecologia teòrica, també féu profitoses contribucions en els de l'ecologia humana, l'evolució, la geologia i la biogeografia. Tanmateix, els seus col·legues, alumnes i amics recordarem en especial la seva dimensió humana, encara més gran i influent que la científica. El seu enorme bagatge intel·lectual, la seva modèstia, bonhomia, honestat i bon humor (a voltes càustic, sempre oportú) li donaven una categoria humana que pocs científics assoleixen. Per això es va guanyar l'afecte i el respecte del gremi dels científics i de la societat en general; el trobarem a faltar. Descansi en pau.

bit

FORMACIÓ
INFORMÀTICA

Bit forma, des de 1967, els
**MILLORS PROFESSIONALS
I USUARIS**
Programació, ofimàtica, internet, xarxes, multimèdia...
Cursos a mida per a empreses
Cursos, dates
temaris, horaris... **www.bit.es**
bit@bit.es · Av. Diagonal, 618 2n · tel.93 209 29 66 · Pl. Tetuan, 2 · tel.93 265 40 40